

Handling of Problems in English Listening Activities with Pre-listening Language Learning Strategies

İngilizce Dinleme Etkinliklerinde Yaşanan Sorunların Dinleme Öncesi Dil Öğrenme Stratejileri ile Ele Alınması*

Emine Akkaş Baysal**

Gürbüz Ocak***

Geliş / Received: 14.01.2020

Kabul / Accepted: 25.08.2020

ABSTRACT: For individuals learning a language, listening is the most difficult skill to acquire among four language skills (listening, reading, speaking, writing). In this study, it is aimed to eliminate the problems that the students in the 9th grade of Anatolian High School students face in their English listening skills by teaching them how to use pre-listening language learning strategies. The research has been handled with the action research method. The study group of the study consists of 34 high school students in Afyonkarahisar city center in 2018-2019 academic year. The research data were collected with semi-structured interview form, observation form and researcher-practitioner diaries. Descriptive analysis was used for data analysis. The data obtained from interview and observation forms and diaries indicate that the students who started to use pre-listening language learning strategies started their listening activities in a much more motivated way and that this motivation positively affected the listening process and post-listening activities. In addition, it was observed that the students who performed the listening activity using pre-listening strategies were doing the activities much more accurately because they knew better what to do during listening.

Keywords: Pre-listening preparation, listening skills, strategies

ÖZ: Dil öğrenen bireyler için dinleme becerisi, dört dil becerisi (dinleme, okuma, konuşma, yazma) arasında edinilmesi gereken en zor beceridir. Bu çalışmada Anadolu Lisesi 9. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin İngilizce dinleme becerisinde karşılaştıkları problemlerin, onlara dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerini nasıl kullanacakları öğretilerek ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır. Araştırma, nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan eylem araştırması yöntemiyle ele alınmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Afyonkarahisar il merkezindeki bir lisede öğrenimlerine devam eden 34 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma verileri, yarı yapılandırılmış görüşme formu, gözlem formu, araştırmacı-uygulayıcı günlükleri ile toplanmıştır. Verilerin analizinde, betimsel analiz kullanılmıştır. Görüşme ve gözlem formları ile günlüklerden elde edilen veriler, dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerini kullanmaya başlayan öğrencilerin dinleme etkinliklerine çok daha motivasyonu yüksek bir şekilde başladığını, bu motivasyonun dinleme sürecini ve dinleme sonrasındaki etkinlikleri olumlu anlamda etkilediğini göstermektedir. Ayrıca dinleme öncesi stratejileri kullanarak dinleme etkinliğini yapan öğrencilerin dinleme esnasında ne yapacaklarını çok daha iyi bildikleri için etkinlikleri çok daha doğru yaptıkları gözlemlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Dinleme öncesi hazırlık, dinleme becerisi, stratejiler

* Bu çalışma "Dil Öğrenme Stratejileri Öğretim Programı Tasarısının Hazırlanması, Uygulanması ve Değerlendirilmesi" başlıklı doktora tez çalışmasından türetilmiştir.

** Dr. Öğrt. Üyesi, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5711-0847>, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sandıklı Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, akkasemine85@hotmail.com

*** Prof. Dr., ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8568-0364>, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim, gurbuzocak@gmail.com

Giriş

Dinleme becerisi, dil becerileri arasında (okuma, yazma, konuşma, dinleme) yaygın bir şekilde kullanılan temel bir beceridir. Aslında bir dil öğrenmek dinleme becerisine bağlıdır. Dinleme, yabancı bir dil edinimi için gerekli olan işitsel girdileri sağlar. Vandergrift (1999) ikinci dilin ya da yabancı dilin öğrenilmesinde dinlemenin önemli bir rol oynadığını ifade etmiştir. Bu rol öğrenenin hedef dili kullanabilmesi için gerekli olan unsurları kazanmasına temel oluşturur. Dinleme becerisi, dili kullanmak için öğrenenin kullanacağı dil malzemelerini sağlar. Rost (2002), dinlemenin ikinci dil ya da yabancı dil edinimi için önemli bir döngü oluşturduğunu ifade etmektedir. Dinleme hedef dili edinmedeki ana kanal olduğu için, dil öğrenme sürecinde dinleme öğretimine yer verilmesi büyük bir önem arz etmektedir (Krashen, 1985). Dil öğrenme döngüsü çeşitli süreçleri içermektedir. Bu süreçler içerisinde okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerileri yer almaktadır. İster ana dilin öğrenilmesi ister hedef dilin öğrenilmesi olsun dinleme becerisi dil öğrenmek için gerekli girdileri sağlaması açısından son derece gerekli bir beceridir.

Dinleme becerisi sadece hedef dilin konuşulduğu çevre için değil aynı zamanda sınıf ortamı için de gereklidir. Anderson ve Lynch (2003), öğrenenlerin başardığı dinleme etkinliklerinin ne kadar değerli olduğunu sadece farklı bir dilin olduğu çevrede fark edeceklerini ifade etmişlerdir. Pek çok kişinin, ikinci ya da yabancı dilde yazabilmenin ve konuşabilmenin o dili bilmek olduğunu düşündükleri görülmektedir. Ancak öğrenen hedef dilde yeterli kadar dinleme becerisine sahip değilse, etkili bir şekilde iletişim kurması mümkün değildir. Başka bir deyişle dinleme, dil öğrenmede temel bir beceridir ve öğrenciler yabancı dil öğrenme süreci için harcadıkları zamanın %50'sinden daha fazlasını dinlemeye ayırırlar (Nunan, 1998). Bu sebeple dil öğrenme sürecinde dinleme becerisi oldukça önemli bir yere sahiptir.

Okuma, konuşma, dinleme ve yazma olarak sınıflandırılan dilin dört temel becerisi arasında, değişen akımlardan en çok etkilenen dinleme becerisidir. Dinleme becerisi, 1970'li yıllarda dil öğretim programlarında konuşma, okuma ve yazma becerilerinin arkasında önem kazanmıştır. İletişimsel Dil Öğretim Metodu'nun 1970'li yılların sonlarında ortaya çıkmasıyla birlikte, iletişim için İngilizce öğretimi tüm dünyada önemli bir yer edinmeye başlamıştır. İletişimsel yaklaşımla birlikte, dinleme becerisini öğretmek İngilizce derslerinin ana bölümünü oluşturmuş ve dinleme etkinliklerinin dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası olmak üzere üç ayrı seviyede ele alınabileceği görülmüştür. 1990'lı yıllarda ise dinleme becerisine karşı artan ilgi ile birlikte dinlediğini kavrama, ikinci ve yabancı dil öğrenme sürecinde önemli bir yere sahip olmuştur (Hedge, 2000; Morley, 2001; Richards & Rodgers, 2001; Anderson & Lynch, 2003).

Dinleme becerisinin bu kadar ön plana çıktığı noktada Klein (1996) duyma ile dinleme arasındaki farka dikkat çekmektedir. Duyma sesin alınması olarak tanımlanırken dinleme sese anlam kazandırılmasıdır. Dil öğrenme sürecinde, öğrenenlerden duydukları bir sese anlam yüklemeleri beklenmektedir. Yani öğrenenlerin sadece hedef dildeki materyali duymaları değil onu anlamaları gerekmektedir. Benzer şekilde Rost (2002) da aradaki farka dikkat çekmektedir. Duyma bir algılama şeklidir. Dinleme ise aktif ve bir amaç doğrultusunda yapılan bir işlemdir. Aslında her iki kavramda sesi algılama sürecini kapsamasına rağmen aradaki fark "amaç" kavramından ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple, dil

öğrenme ortamlarında dil gelişiminin temel basamaklarından olan dinleme etkinliklerinin, dil gelişimine katkı sağlaması için bir amaç doğrultusunda yapılması gerekmektedir.

İkinci dili ya da yabancı dili öğrenen pek çok kişi, sosyal bağlam içerisinde iletişim kurmanın, “neden dil öğreniyoruz?” sorusunun en önemli sebeplerinden biri olarak görmektedir (Vandergrift, 1997). Dinleme yoluyla öğrenenler, dil öğrenme için temel olan girdileri alırlar (Rost, 1994). Bu yüzden de dinlemeyi anlamının öğretilmesi dil derslerinin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Dinleme becerisi, dil bilgisi yapılarının öğretilmesi, iletişim için gerekli olan yeni kelimelerin kazandırılması için bir temel oluşturmaktadır (Morley, 2001). Son zamanlarda İngilizcenin ana dil olmadığı ülkelerde uluslararası iletişimin sağlanması için İngilizcenin kullanılması, dinleme becerisinin öğretilmesini daha da önemli hale getirmiştir (Cahyono & Widiati, 2009).

İngilizcenin yabancı dil olarak okutulduğu pek çok ülkede, eğitim ortamları ve sınıflar özel bir öneme sahiptir çünkü bu ortamlar dil öğrenen bireylerin hedef dile maruz kalabilecekleri yegane yerlerdir. Underwood’a (1989) göre, yabancı dil öğrenme ortamlarında hedef dile az maruz kalmak dili öğrenme sürecini olumsuz olarak etkileyecektir. Bu yüzden hedef dili öğrenmek isteyen öğrencilerin, dil öğrenme ortamlarında herhangi bir hazırlık olmaksızın dile maruz kalmaları yerine, hazırlanmış ve ayarlanmış etkinliklerle ilgilenmelerinin dil öğrenme ortamını daha kaliteli hale getireceğini belirtmiştir (Karimi, Chalak & Biria, 2019). Ancak, dil öğrenme sürecinde zaman zaman dinleme uygulamalarına az yer verilmektedir. Mendelson (1994), dinleme becerisinin neden zayıf bir şekilde öğretildiğinin ardında yatan üç sebep olduğunu ifade etmiştir. Bunlardan birincisi, dinleme becerisinin uzun süre ayrı bir şekilde öğretilebilecek bir beceri olarak kabul edilmemesidir. Başka bir ifade ile, dil öğrenenler gün içerisinde dil öğrenen öğretmeni dinlerken dinleme becerisini geliştirebilirler düşüncesidir. İkinci sebep ise öğretmenler dinleme becerisini öğretme konusunda kendilerini yeterli görmemektedirler. Ve son olarak ta dil öğretim sürecindeki geleneksel yöntemleri dil öğretimi için yeterli değildir. Bu durum dil öğrenen öğrencilerin dinlediğini algılama başarılarını olumsuz olarak etkilemektedir. Dil öğrenen öğrencilerin dinlediğini algılama performanslarının daha iyi olması için daha fazla dinleme etkinliğine ve bu süreci kısa, etkili ve verimli hale getirecek dinleme stratejilerine ihtiyaçları vardır.

Rost (1994) dil öğrenilen sınıflardaki dinleme becerisinin önemini dört adımda anlatmaktadır. Bunlardan ilki, yabancı dil ya da ikinci dil öğrenme sınıflarında dinleme hayati bir öneme sahiptir çünkü öğrenenlere hedef dil ile ilgili girdiler sağlar. Doğru seviyede bu girdiler anlaşılmadığı takdirde, hiçbir öğrenme başlamaz. İkincisi konuşulan dil öğrenen için etkileşim aracıdır. Çünkü öğrenen anlaşılmayı başarmak için diğerleri ile etkileşim içerisinde olmalıdır. Hedef dili konuşanlara erişim esastır. Üstelik öğrenenlerin duydukları dili anlamadaki başarısızlığı sadece bir uyarıdır ya da dürtüdür, iletişime ya da öğrenmeye engel değildir. Üçüncü adımda ise, hedef dili ana dil olarak konuşan insanları anlamak dil öğrenenler için bir meydan okumadır. Hedef dili ana dili olarak konuşma kişileri dinlemek öğrenenin anlamak için kendini zorlaması anlamına gelmektedir. Son olarak ta dinleme etkinlikleri öğrenenlerin dikkatini hedef dildeki yeni kelime, dil bilgisi ve yeni etkileşim unsurlarına yöneltmesine olanak tanır.

Dil öğrenme ortamında yapılan dil etkinliklerini üç aşamada gerçekleştirmek mümkündür. Bunlar dinleme öncesi, dinleme esnası ve dinleme sonrası yapılacaklar olarak sınıflandırılabilir. Dinleme etkinliklerinin başarıya ulaşmasında, öğrenenlerin dinleme öncesinde yapılacaklarının önemi büyüktür. Dinleme öncesi etkinlikler, tüm dinleme sürecinin başında yapılan ısınma ve hazırlık aşamasıdır. Yani bir tür “hazırlık çalışmasıdır”. Dinleme öncesi etkinlikler dinleme materyalinin stratejik olarak ele alınabilmesine olanak tanır. Bu yüzden dinleme öncesinde yapılan etkinlikler, öğrencinin hedef dildeki dinleme etkinliğini anlama performanslarını artırmalarına yardım etmesi açısından önemlidir (Underwood, 1989).

Dinleme öncesi aktiviteler öğrenenlerin ön bilgilerini harekete geçirmek, dinleme metni için gerekli kelimelerin öğretmek, dil görevi için öğrencilerin hazırlanmasını sağlamak için son derece önemlidir (Richards, 2005). Dinleme öncesi aktiviteler öğrenenlere dinleyecekleri metinle ilgili hazırlanmaları açısından öğrenenlere yardım eder, bu öğrenenlerin dil görevini başarıma şansını yakalamalarını sağlar. Öğrenenlerin dinleme metninin içeriğini tahmin etmelerine yardım eder. Dinleme öncesi etkinlikler öğrenenlerin dinleme için bir gerekçe ortaya koymalarına olanak tanır.

Öğrencilerin dinleme öncesi etkinlikleri başarı ile tamamlayıp dinleme etkinliğine hazır hale gelmelerini sağlayacak bir takım ip uçları vardır. Bunlar: dinleme becerisi dil öğrenme stratejileridir. Dinleme stratejileri, öğrencilerin metinleri dinlerken dinleme öncesi, sırası ve sonrasında istedik olarak kullandıkları yöntem, teknik ya da metotların tamamıdır. Öğrenciler dinlerken farklı dinlediğini anlama stratejileri kullanırlar. Yani bu stratejiler kişiye özeldir (O’Malley, Chamot & Kupper 1989; Vandergrift, 1997). Dinleme becerisi bir süreç içerisinde gerçekleşmektedir. Dinleyiciler, dinleme öncesinde, esnasında ya da sonrasında bir dizi zihinsel ve fiziksel faaliyette bulunmaktadırlar. Dolayısıyla dinlemenin bir anda başlayıp sona eren anlık bir durumdan ziyade içerisinde bir dizi tercih barındıran bir süreç olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Bu süreçte doğru tercihler dinleme sürecinde dinleyicilere yardımcı olurken yanlış tercihler ise dinleyicilerin anlam kurmalarını zorlaştırmaktadır (Tüzel, 2013). Dolayısıyla, öğrenenlerin herhangi bir dinleme etkinliğine başlamadan önce, onları dinleme esnası ve sonrasında yapılacaklara hazırlayan bazı unsurların olması söz konusudur. Bu unsurlar Oxford (1990, 2017), Cohen (2014) gibi pek çok araştırmacı tarafından tanımlanan ve dinleme becerisini de kapsayan dil öğrenme stratejileridir. Bu amaç doğrultusunda alan yazında yapılmış çeşitli çalışmalar mevcuttur (Schmidt-Rinehart, 1994; Herron, 1994; Sadeghi & Zare, 2002; Balaban, 2016; Massahzadeh & Pourmohammadi, 2018). Ancak bu çalışmada öğrenme ortamında İngilizce dinleme becerisinde problem yaşayan öğrenenlerin, bu problemlerinin öğretilecek dinleme öncesi dil öğrenme stratejileri ile ortadan kaldırılması hedeflenmektedir. Bu yönüyle araştırmacılara sınıf içi uygulamalarında strateji öğretimi yapacak öğrencilerin çeşitli dil becerilerini geliştirmelerine katkı sağlamaları açısından örnek teşkil edebilir.

Yukarıda da bahsedildiği gibi, dinleme becerisi üç ana başlık altında ele alınabilir: Dinleme öncesi, dinleme sırası ve dinleme sonrası. Bu üç aşamanın art arda gerçekleşmesi dinleme becerisinin kazandırılması ve alışkanlığa dönüşmesi için oldukça önemlidir. Bu çalışma kapsamında yapılan ihtiyaç analizinde öğrencilerin büyük oranda, dinleme materyali sonunda yer alan etkinliklere odaklandığı, dinleme sürecinin irdelenmediği

dikkati çekmektedir. Dolayısıyla dinleme etkinlikleri, genel itibariyle sonuç odaklı değerlendirilmekte, bu durum dinleme becerisinin gelişimini olumsuz yönde etkilemekte ve alışkanlığa dönüşmesini engellemektedir. Öğrencinin dinleme etkinliklerinden kaçınması ise hem dinleme eğitimi hem de diğer becerilerin gelişimi sekteye uğratmaktadır. Dinleme öncesinde kullanılacak stratejiler, öğrencileri dinlemeye hazırlamayı amaçlar. Bu hazırlığın hem fiziksel hem de zihinsel boyutu vardır. Dinleme öncesi kullanılacak stratejilerin fiziksel boyutu içinde ilk sırayı, öğrencinin işitmesinin sağlıklı olması, sınıfta sessizliğin sağlanması alır. Bu özelliklere dikkat edilmesi, dinlemenin sağlıklı gerçekleşmesi için çok önemlidir (Mastropieri & Scruggs, 2004). Bu sebeple bu çalışmada Anadolu Lisesi 9. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin İngilizce dinleme becerisinde karşılaştıkları problemlerin, onlara dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerini nasıl kullanacakları öğretilerek ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda araştırmada aşağıda belirtilen araştırma sorularının cevabı aranacaktır:

1-İngilizce dinleme becerisi etkinliklerinde dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerini kullanmanın olumlu katkıları nelerdir?

2-İngilizce dinleme becerisi etkinliklerinde dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerini kullanmanın olumsuz yönleri nelerdir?

3-Dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerinin İngilizce dinleme becerisinin gelişimine katkısı nasıldır?

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma, nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan eylem araştırması yöntemiyle ele alınmıştır. Eylem araştırması, bir eğitim sisteminde öğrenenleri öğrenme kalitesinin nasıl iyileştirileceği veya gelişim sürecini araştırmak için, araştırmacı ile uygulayıcı araştırmacıların ortak çalışmalarının geliştirildiği, tekrar tekrar analiz edilip yeniden geliştirildiği bir çalışmanın raporlanmasıdır. Böylece eğitimsel sorunların ele alınmasında farklı bir bakış açısı sunmaktadır (Ocak ve Akkaş Baysal, 2019). Bu çalışmada İngilizce öğrenme sürecinde dinleme becerisinin gelişiminde sorun yaşayan öğrencilerin dinleme becerilerini geliştirmek amacıyla bir takım dinleme öncesi stratejilerinin öğretilmesine ve buna ilişkin etkinliklerin uygulanmasına yer verecektir. Dolayısıyla bu uygulamalarda eylem araştırması kullanılarak öğrencilerin dinleme becerilerinin gelişimine katkı sağlamak hedeflenmektedir. Bu nedenle de eylem araştırması kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Burada amaç derinlemesine araştırma yapabilmek amacıyla çalışmanın amacı bağlamında bilgi açısından zengin durumların seçilmesidir (Büyüköztürk, 2012). Araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Afyonkarahisar il merkezindeki bir lisede, 9-B sınıfında öğrenimlerine devam eden 34 öğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin dinleme etkinliklerinde başarısız oldukları

gözlemlenmiş ve eğitim-öğretim döneminin birinci döneminde dinleme becerisine ilişkin yapılan uygulama sınavında akademik başarılarının oldukça düşük olduğu gözlemlenmiştir. Bu amaçla bu çalışma grubu araştırmaya dahil edilmiştir. Eylem araştırmasına dahil olan öğrencilerin özelliklerine aşağıda yer verilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu:

- Afyonkarahisar il merkezinde yer alan bir Anadolu Lisesinde öğrenimlerine devam etmektedirler.

- Öğrenim gördükleri okula adrese dayalı yerleştirme sistemi ile yerleştiğinden belirli bir puan aralığında değildirler. Ancak 1. eğitim-öğretim döneminin başında yapılan İngilizce seviye belirleme sınavı sonuçları öğrencilerin İngilizce akademik başarı düzeylerinin birbirlerine oldukça yakın olduğunu ve sınıfın bu anlamda homojen bir dağılıma sahip olduğunu göstermektedir.

- Özellikle İngilizce dinleme metinlerini anlamakta ve dinleme etkinliklerini gerçekleştirmede güçlük yaşadıkları dikkati çekmektedir.

- Ayrıca eğitim öğretim yılının birinci döneminde dinleme becerisinin yer aldığı uygulama sınavında oldukça düşük puanlar almışlardır. Öğrencilerin dinleme becerisi uygulama sınavında 100 tam puan üzerinden 11-47 puan aralığında puanlar aldıkları gözlemlenmiştir.

- Okul dışında hiçbir şekilde İngilizce duymadıklarını, İngilizce müzik dinleme ya da film izleme gibi alışkanlıklarının olmadığını ifade ettikleri görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma nitel veri yöntemleri ile desenlendiği için veri toplama sürecinde nitel veri toplama araçları kullanılmıştır. Merriam'a (2009) göre, nitel araştırmalarda veri toplama ya da veri analizi için belirli bir metot kullanılmak zorunda değildir. Gözlemden görüşmeye çeşitli veri toplama araçlarından biri ya da birkaçı kullanılabilir. Ancak, eylem araştırmaları sistemattir. Bu nedenle veri toplama araçları, yöntemi ve süresi araştırmacıya bir özgürlük tanısı da sistemattik bir yaklaşım belirlenmelidir. Çünkü eylem araştırması yöntemsel ve planlı bir gözlemdir (Schoen & Nolen, 2004). Bu sebeple araştırmanın veri toplama süreci iki aşamada gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya ilişkin ilk veriler eylem planlarının uygulanması sürecinde toplanmıştır. Bu süreçte veri toplama aracı olarak gözlem formu ve araştırmacı günlükleri kullanılmıştır. Araştırmaya ilişkin ikinci veri toplama basamağı ise görüşmelerin gerçekleştirilmesidir. Bu aşamada ise veriler yarı yapılandırılmış görüşme formları ile toplanmıştır.

Görüşme formun oluşturulmasında öncelikle ilgili alan taranmış ve araştırmaya temel oluşturacak kavramlar ve bu kavramların yer alacağı temalar belirlenmiştir. Daha sonra ilgili temalara derinlemesine veri sağlayacak alt temalar belirlenmiş, bu alt temalara ilişkin açık uçlu ve çok miktarda soru oluşturulmuştur. Formda yer alan tema ve alt temaların sorular ile ilişkisini incelemek başka bir ifade ile kapsam geçerliğini ve yapı geçerliğini sağlamak için Afyon Kocatepe Üniversitesi'nden bir alan uzmanı tarafından gerekli incelemeler yapılmıştır.

Verilerin Analizi

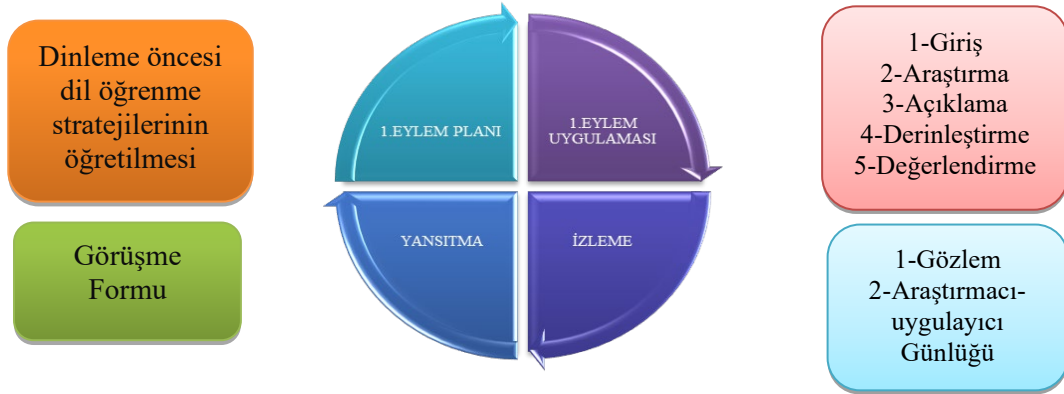
Araştırmada elde edilen veriler öncelikle görüşme öncesinde belirlenen tema ve alt temalara uygun olarak kodlanarak betimsel analiz yapılmıştır. Bununla birlikte verilerin incelenmesi sırasında ortaya çıkan yeni temalara uygun kodlamaların yapılması suretiyle de içerik analizi yapılmıştır. Dolayısıyla, araştırmada hem betimsel hem de içerik analizi kullanılarak veriler karma bir yöntemle analiz edilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Krefting (1991), nicel araştırmalarda kullanılan geçerlik ve güvenilirlik ifadelerinin yerine nitel araştırmalarda inanırılık, sonuçların doğruluğu ve araştırmacının yetkinliği gibi ifadelerin yer almasının çok daha doğru olacağını ifade etmiştir. Benzer şekilde Guba ve Lincoln (1982) nitel araştırmalarda inandırıcılık, güvenilebilirlik, onaylanabilirlik ve aktarılabilirlik gibi ifadelerin yer alması gerektiğini belirtmiştir. Bir araştırmacının bulgularının doğruluğunu kontrol etmek için bu stratejilerin bir ya da daha fazlasının belirtilmesi uygun görülmektedir (Creswell, 2003). Nitel araştırmalarda toplanan verilerin güvenilirliğini sağlamak için kullanılacak yöntemlerden birisi de çeşitlemedir (triangulation) (Patton, 1987). Çeşitleme, meslektaş değerlendirmesi (member checking) ve denetim izi (audit trail) ölçütleri pozitivism ve postpozitivizmin etkisiyle nitel araştırmalarda kullanılan teknikler arasında sayılabilir (Creswell & Miller, 2000). Çeşitleme iki ya da daha fazla veri toplama yönteminin, iki ya da daha fazla veri kaynağının sonuçlarının karşılaştırılmasıdır. Böylece yöntemlerden birinin zayıf yönleri diğer yöntemin güçlü yönleriyle telafi edilebilir (Mays & Pope, 2000). Bu çalışmada ise, eylem araştırması uygulama sürecinde ve sonrasında veri toplama araçlarında çeşitliliğe gidilerek çalışmanın güvenilirliği sağlanmıştır.

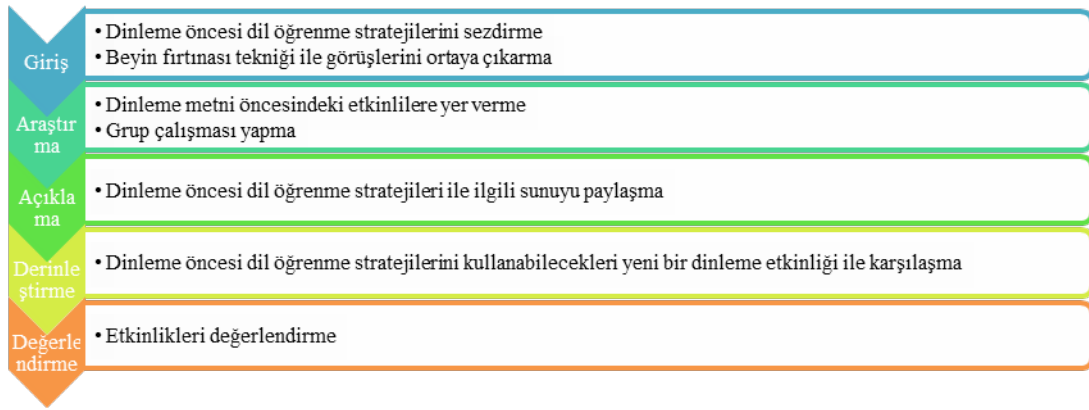
Uygulama

Araştırma kapsamında öğrencilerle dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerinin ve dinleme etkinliklerinin yer aldığı toplam üç farklı etkinlik üç ayrı eylem planı ile gerçekleştirilmiştir. Eylem planlarının gerçekleşmesinde takip edilen aşamalar Şekil 1’de aşağıda yer almaktadır:

Şekil 1. Dinleme Öncesi Dil Öğrenme Stratejilerinin Öğretilmesine İlişkin Eylem Döngüsü

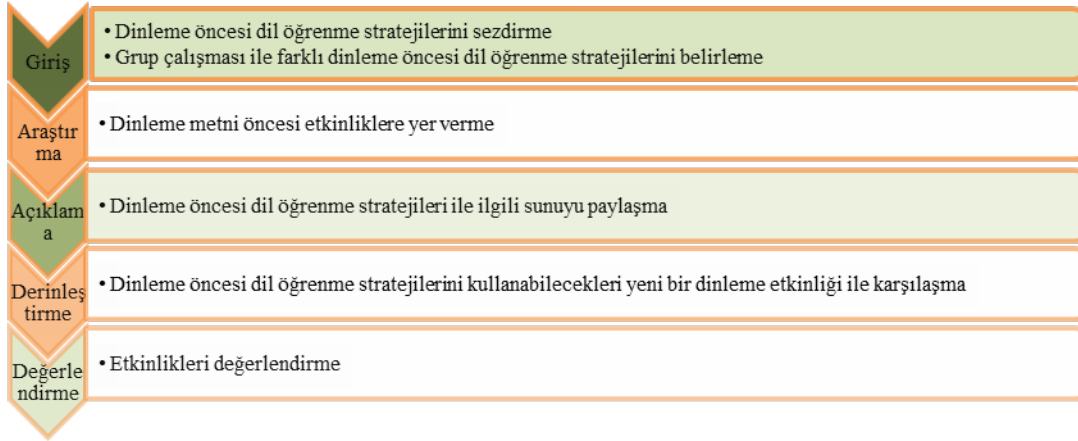
Şekil 1’de eylem planlarının uygulanması sürecinde takip edilen süreçler yer almaktadır. Eylem döngüsünün ilk aşaması olan eylem planında öğrencilere dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerinin neler olabileceğinin gösterildiği etkinliklere yer verilmiş öğrencilerin çıkarımda bulunmaları beklenmiştir. Bir sonraki aşama olan eylem uygulamasında ise öğrencilere sunulan etkinlikler yoluyla dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerinin neler olduğu gösterilmiştir. Öğrencilerin öğrendikleri dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerini uygulayabilmeleri için eylem planının derinleştirme bölümünde farklı dinleme etkinlikleri ile karşılaşmaları sağlanmıştır. İzleme aşamasında öğrencilerin eylem planlarının uygulanması esnasında dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerine ilişkin etkinliklerdeki tutum ve davranışlarının gözlemlenmesi hedeflenmiştir. Yine uygulama esnasında öğrencilerin eylem planlarındaki durumlarını ele alan araştırmacı-uygulayıcı günlüklerine yer verilmiştir. Eylem döngüsünün son aşaması olan yansıtma basamağında öğrencilerle dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerine ilişkin gerçekleştirilen eylem planı hakkındaki görüşlerini ortaya çıkarmayı hedefleyen görüşmeler yapılmış ve eylem planlarına devam edilip edilmeyeceğinin kararı verilmiştir. Bu bağlamda araştırmada 3 eylem planı gerçekleştirilmiştir. Birinci eylem planının uygulanmasına ilişkin aşamalar Şekil 2’de yer almaktadır:

Şekil 2. 1. Eylem Planının Uygulanması

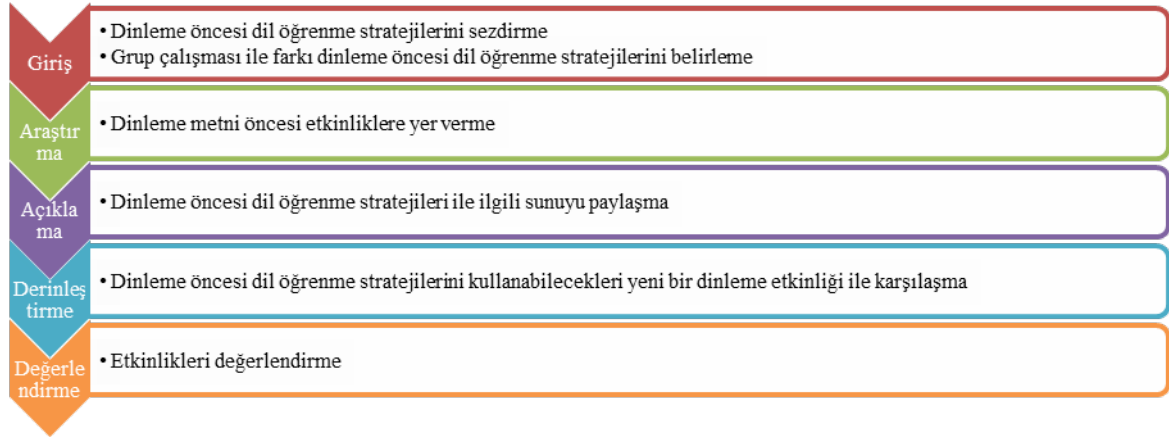
Şekil 2’de dinleme öncesi dil öğrenme stratejileri kullanarak dinleme etkinliklerini başarıyla tamamlamak amacıyla uygulanan eylem planı yer almıştır. Eylem planının birinci basamağında öğrencilerin dinleme öncesinde ne gibi hazırlıklar yapılabileceğini göstermek amacıyla beyin fırtınası yapılmıştır. Öğrencilerden alınan cevaplar tahtaya yazılarak bunları bütün öğrencilerin görmesi sağlanmıştır. Buradan hareketle öğrencilerin bir sonraki aşamada dinleyecekleri metinle ilgili ne gibi hazırlıklar yapılabilecekleri sorulmuş ve dinleme metnini dinlemeden önce onların öz hazırlık yapabilmeleri için süre verilmiştir. Öğrencilere dinleme metninin başlığı ve ilgili resimler gösterilmiş dinleyecekleri metnin içeriği ile ilgili tahminlerde bulunmaları ve bunları not almaları istenmiştir. Daha sonra öğrenciler küçük gruplara ayrılmışlar ve metinle ilgili tartışmışlardır. Daha sonra öğrenciler dinleme metnini dinleyerek görüşlerini kontrol etmişlerdir. Dersin açıklama basamağında öğretmen dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerinin yer aldığı sunuyu öğrencilerle paylaşmıştır. Derinleştirme aşamasında ise öğretmen öğrencilere yeni bir dinleme görevi verir. Bu aşamada öğretmen sadece rehberdir. Öğrenciler bir önceki basamakta öğrendiklerinden yola çıkarak dinleme öncesinde gerekli çalışmalarını yaparlar.

Daha sonra dinleme metni dinlenir ve öğrencilerin görüşleri üzerine tartışılır. Değerlendirme aşamasında ise öğrencilerle etkinliklere ilişkin görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler sonucunda öğrencilerin dinleme öncesi dil öğrenme stratejileri ile yapılan etkinlik sayesinde dinleme becerilerine karşı olan tutumlarının değiştiği, daha aktif bir şekilde yer almak istedikleri görülmüştür. Bu sebeple öğrencilerin diğer dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerini öğrenebilmesi ve uygulayabilmesi için 2. Eylem planı tasarlanmıştır:

Şekil 3. 2. Eylem Planının Uygulanması

Şekil 3'te öğrencilerin dinleme öncesinde kullanabilecekleri dil öğrenme stratejilerini çeşitlendirmek ve dil öğrenme strateji kullanımlarını pekiştirmek amacıyla uygulanan eylem planı yer almıştır. Eylem planının ilk basamağında öğrencilere dinleme öncesinde kullanabilecekleri çeşitli stratejileri sezdirme amacıyla grup çalışması yapılmıştır. Öğrenciler kendilerine verilen materyaller ile dinleme metninin ne ile ilgili olabileceğini tahmin etmiş metinle ilgili çıkarımlarda bulunmuşlar grup olarak tartışmışlardır. Daha sonra gruplar dinleme öncesinde ne gibi stratejilerin kullanılabileceğini, dinleme metninin ne ile ilgili olduğunu, ne gibi kelimelerle karşılaşabileceklerini sınıfla paylaşmışlardır. Daha sonra öğrencilere dinleme öncesinde kullanabilecekleri çeşitli stratejileri içeren sunu gösterilmiş ve anlatılmıştır. Sunu sonrasında öğrenciler yeni bir dinleme metni ile karşılaşmışlardır. Öğrenciler bu metni dinlemeden önce öğrendikleri stratejileri kullanarak dinleme öncesi etkinlikleri tamamlamışlar metinle ilgili çıkarımlarda bulunmuşlardır. Eylem planının son basamağında ise öğrenciler kullandıkları stratejileri ve yaptıkları etkinlikleri kendilerine verilen görüşme formları sayesinde değerlendirmişlerdir. Öğrencilerden elde edilen görüşler doğrultusunda, öğrencilerin daha fazla dinleme öncesi dil öğrenme stratejisi ile karşılaşabilmesi için 3. Eylem planının tasarlanmıştır:

Şekil 4. 3. Eylem Planının Uygulanması

Şekil 4’te öğrencilerin dinleme öncesinde kullanabilecekleri dil öğrenme stratejilerini çeşitlendirmek ve dil öğrenme strateji kullanımlarını pekiştirmek amacıyla uygulanan 3. eylem planı yer almıştır. Eylem planının ilk aşamasında öğrencilerin dinleme öncesinde kullanabilecekleri çeşitli stratejileri fark etmelerini sağlamak amacıyla grup çalışması yapılmıştır. Öğrenciler kendilerine verilen materyaller ile dinleme metnin içeriği ile ilgili tahminlerde bulunmuşlar ve grup olarak tartışmışlardır. Daha sonra gruplar dinleme öncesinde ne gibi stratejilerin kullanabileceklerini, dinleme metnin ne ile ilgili olduğunu, ne gibi kelimelerle karşılaşabileceklerini sınıf arkadaşlarıyla paylaşmışlardır. Daha sonra öğrencilere dinleme öncesinde kullanabilecekleri çeşitli stratejileri içeren sunu gösterilmiş ve anlatılmıştır. Sunu sonrasında öğrenciler yeni bir dinleme metni ile karşılaşmışlardır. Öğrenciler bu metni dinlemeden önce öğrendikleri stratejileri kullanarak dinleme öncesi etkinlikleri tamamlamışlar metinle ilgili çıkarımlarda bulunmuşlardır. Eylem planının son basamağında ise öğrenciler kullandıkları stratejileri ve yaptıkları etkinlikleri kendilerine verilen görüşme formları sayesinde değerlendirmişlerdir. Görüşmeler sonrasında öğrencilerin çeşitli dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerini kullanabildikleri hatta bazı öğrencilerin derste gösterilmeyen ancak kendilerine özgü bir takım stratejiler geliştirdikleri görülmüştür. Bu gerekçeyle eylem planları sonlandırılmıştır.

Bulgular

Dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerinin eylem planları ile gösterilmeye çalışıldığı bu çalışmada Anadolu Lisesi 9. sınıf öğrencilerinin İngilizce dinleme becerisinde karşılaştıkları problemlerin dinleme öncesi dil öğrenme stratejileri ile ortadan kaldırılması, onların dinleme becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Araştırmada veriler iki aşamada toplandığı için araştırma bulguları da iki aşamada sunulmuştur. Birinci aşamada eylem planı uygulama sürecindeki gözlem notları ile araştırmacı-uygulayıcının günlüğünden örnek ifadeler yer verilmiştir. İkinci aşamada ise uygulama sonrasında öğrencilerle yapılan görüşmelerin frekans tablosuna ve görüşmelerden örnek ifadeler yer verilmiştir.

Araştırmanın birinci alt problemi “İngilizce dinleme becerisi etkinliklerinde dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerini kullanmanın olumlu katkıları nelerdir?” sorusuna

ilişkin gözlem, günlük ve görüşmelerden elde edilen örnek ifadeler aşağıda yer verilmiştir:

Gözlem:

“9/B sınıfında yer alan öğrenciler dinleme öncesi dil öğrenme stratejileri ile ilk kez karşılaşmışlardır. Her ne kadar İngilizce derslerinde kendilerine ara ara dil öğrenme stratejileri ile ilgili bilgiler verilse de öğrenciler ilk kez düzenli bir şekilde stratejileri görmüşlerdir. Öğrencilerin derse karşı ilgileri ve motivasyonları oldukça yüksektir. Öğrenciler dinleme metinleri ilk duyduklarında biraz endişelendiler. Anlamadıklarını ifade ettiler. Daha sonra dinleme öncesinde ne gibi hazırlıklar yaparlarsa daha iyi anlayabileceklerini anlatıldı. Öğrenciler beyin fırtınası etkinliğinde çeşitli öneriler sundular. Bunları aslında kullanmadıklarını ancak dinleme öncesinde kullanırlarsa dinleme metni ile ilgili fikir sahibi olabileceklerini ifade ettiler.” (02/10/2018)

Araştırmacı-uygulayıcı Günlüğü:

“Öğrenciler bu derslerde daha fazla İngilizce dinleme metni ile karşılaştılar. Bu durum hedef dile fazla maruz kalmalarını sağladı. Öğrenciler bu ders içerisinde çeşitli dinleme öncesi dil öğrenme stratejileri gördü. Bu durum onlarda merak duygusunun oluşmasına neden oldu. Ayrıca dinleme metni ile ilgili kullanılan resimler dinleme metninin içeriği ile ilgili onlara fikir verdi. Öğrencilere dinleme öncesi dil öğrenme stratejileri ile ilgili sunum gösterildikten sonra yapılan derinleştirme aşaması etkinliklerinde öğrencilerin bu stratejileri kullanma gayretinde olduğu görüldü. Bu durum öğrencilerin motivasyonunun arttığını da göstermektedir” (02/10/2018)

Eylem planı uygulama esnasında ele alınan gözlem notlarından ve araştırmacı-uygulayıcı günlüklerinden elde edilen veriler öğrencilerin ilk kez bu stratejiler ile karşılaştıklarını göstermektedir. Ancak öğrenciler ilk kez karşılaşmalarına rağmen etkinliklere oldukça istekli bir şekilde katılmışlardır. Eylem planının uygulanmasından sonra yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin frekans tablosuna (Tablo 1) ise aşağıda yer verilmiştir:

Tablo 1. Görüşme Frekans Tablosu ve Görüşmelerden Elde Edilen Örnek İfadeler

Tema	Alt Tema	f
Dinleme Öncesi Dil Öğrenme Stratejilerinin Olumlu Tarafları	Dinleme metnine hazırlanma	32
	Dinleme içeriği hakkında bilgi sahibi olma	31
	Dinleme metninde yer alabilecek kelimeleri öğrenme	31
	Dinleme metni ile ilgili olabilecek ön bilgileri hatırlama	30

Öğrenci Görüşleri:

“Dinleme öncesinde kullanabileceğim stratejileri öğrenmek dinleme etkinliklerinde işimi çok kolaylaştıracak. Dinleme metni ile ilgili daha önceden bildiğim kelimeleri hatırlamama yardım etti mesela. Bu stratejileri kullanınca dinleme etkinliğinde neler yapacağımı daha iyi anladım. Önceden dinleme etkinliklerinin hiçbir zaman anlaşılamayacağını düşündüm çok hızlı konuşuyorlar. Ama şimdi önceden konuyu tahmin ettiğim ya da başka kelimeleri hatırladığım için dinlerken tahminler yürüttüm. Çok anlamasam da tahminlerde bulundum ve bu tahminlerim doğru çıktı. Dinleme etkinliği ile ilgili etkinlikleri hep doğru yaptım ve bu beni mutlu etti.” (Ö2)

Eylem planının uygulanmasından sonra öğrencilerle eylem planı hakkındaki değerlendirmelerini almak için görüşmeler yapılmıştır. Öğrencilerin dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerini uygulanabilir buldukları görülmektedir. Öğrenciler dersin araştırma, açıklama aşamalarından sonra yer alan derinleştirme aşamasında öğrendiklerini uygulamışlardır. Bu durum öğrencilerin dinleme becerisine ilişkin olan tutumlarının olumlu anlamda değişmesine olanak tanımıştır. Öğrenciler bir takım stratejiler kullanarak dinleme etkinliklerini tamamlayabileceklerini görmüşlerdir.

Araştırmanın ikinci alt problemi olan ‘İngilizce dinleme becerisi etkinliklerinde dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerini kullanmanın olumsuz yönleri nelerdir?’ sorusuna ilişkin gözlem, günlük ve görüşmelerden elde edilen örnek ifadelerle aşağıda yer verilmiştir:

Gözlem:

“Dinleme öncesi dil öğrenme stratejileri ile ilgili sunumda öğrencilere daha az strateji verilir öğrencilerin etkinlikler esnasında kendilerinin üretmesi sağlanabilir. Çünkü öğrenciler gerek giriş aşamasında yapılan beyin fırtınası etkinliğinde gerek grup çalışmalarında gerekse derinleştirme aşamasında kendileri çeşitli stratejiler üretmeye başlamışlardır. Bu sebeple onlara doğrudan strateji vermek yerine kendilerinin fark edip ortaya koymalarına izin verilebilir.” (09/10/2018)

Araştırmacı-uygulayıcı Günlüğü:

“Öğrencilerin dinleme becerisinde ilişkin çok fazla ön yargıları var. Bu nedenle öğrencilere doğrudan ve sadece dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerini vermek yerine kaygıyla nasıl mücadele edebileceklerini gösteren duyuşsal stratejiler de verilebilir. Öğrenciler önce kendi olumsuz duyguları ile mücadele etmeli daha sonra dinleme metni ile ilgili stratejileri uygulamalıdır.” (09/10/2018)

Eylem planının uygulanması esnasında toplanan veriler, öğrencilere sadece dinleme öncesi dil öğrenme stratejileri değil aynı zamanda duyuşsal stratejilerin de verilmesi gerektiğini göstermektedir. Eylem planının uygulanmasından sonra yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin frekans tablosuna (Tablo 2) ise aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 2. Görüşme Frekans Tablosu ve Görüşmelerden Elde Edilen Örnek İfadeler

Tema	Alt Tema	f
Dinleme Öncesi Dil	Vakit kaybına neden olma	2
Öğrenme Stratejilerinin	Kelime hatırlamakta zorlanma	3
Olumsuz Tarafları	Ön bilgileri hatırlamakta zorlanma	3

Öğrenci Görüşleri:

“Bence dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerine gerek yok. Doğrudan dinleme esnasında ne yapacağımıza ilişkin bilgiler verilse daha iyi olur. Ben zaten çok kelime bilmiyorum. Dinleme öncesi yaptığımız etkinliklerde daha önceden konuyla ilgili kelimeleri hatırlamamız istendi. Ama ben hiçbir kelime hatırlamıyorum Ayrıca dinleme konusunda kendime güvenmiyorum endişeleniyorum” (Ö1)

Eylem planı uygulama sonrasında yapılan görüşmelerde öğrencilere dinleme öncesi dil öğrenme stratejileri ile ilgili olarak olumsuz gördükleri şeylerin neler olduğu sorulmuştur (Tablo 2). Öğrencilerden çok azı dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerinin

olumsuz yanlarının olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerden birkaçı bu stratejilerin vakit kaybına neden olduğunu söylemiştir. Yine birkaç öğrenci metinle ilgili kelimeleri hatırlamakta zorlandıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan ‘Dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerinin İngilizce dinleme becerisinin gelişimine katkısı nasıldır?’ sorusuna ilişkin gözlem, günlük ve görüşmelerden elde edilen örnek ifadeler aşağıda yer verilmiştir:

Gözlem:

“Öğrenciler ders saati boyunca dinleme öncesi dil öğrenme stratejileri ile ilgili olarak çeşitli etkinlikler yapmışlardır. Bu derslerde kullanılan power point gösterisi kısa, anlaşılır ve öğrencinin ilgisini çekecek niteliktedir. Bu anlamda verimli olmuştur. Ders için belirlenmiş olan kazanımlar ders içeriği ile uyumludur. İki dersin sonunda yer alan bütün kazanımların edinilmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir. İçerik ders kazanımları ile birebir örtüşmektedir. Hatta İngilizce dersinin içeriği ile de örtüşmektedir.” (16/10/2018)

Araştırmacı-uygulayıcı Günlüğü:

“Dinleme öncesi dil öğrenme stratejileri dinleme metni ile ilgili etkinliklerde hem öğrencinin ilgisini çekmiştir hem de etkinliğin verimliliğini artırmıştır. Öğrenciler bu stratejiler ile dinleme etkinliğine daha fazla katılmışlardır. Öğrenciler önceki bilgilerini yeni durumlara nasıl aktaracaklarını öğrenmişlerdir. Dinleme etkinliğine nasıl hazırlanacaklarına ilişkin fikirleri olmuştur.” (16/10/2018)

Eylem planlarının uygulanması esnasında yapılan gözlem ve araştırmacı uygulayıcı günlüğü öğrencilerin dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerini kullandıklarında dinleme etkinliklerinde daha başarılı olduklarını, motivasyonlarının daha yüksek olduğunu göstermektedir. Eylem planlarının uygulanmasından sonra ise öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerden elde edilen verilere ilişkin frekanslar Tablo 3’te verilmiştir:

Tablo 3. Görüşme Frekans Tablosu ve Görüşmelerden Elde Edilen Örnek İfadeler

TEMA	ALT TEMA	f
Dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerinin dinleme becerisine katkısı	Dinleme becerisine karşı olumlu tutum geliştirme	30
	Dinleme öncesi ön bilgilerini hatırlama	28
	Dinleme öncesi görsellerden faydalanarak dinleme metni ile ilgili çıkarımda bulunma	22
	Dinleme metninin başlığından yola çıkarak metin içeriği ile ilgili çıkarımda bulunma	25

Öğrenci Görüşleri:

“Dinleme öncesi dil öğrenme stratejileri dinleme metnine aşına olmamızı sağlıyor. Daha iyi telaffuz etmemizi ve pekiştirmemizi sağlıyor. Dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerini önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü dinlediğimizde anlamını bilmediğimiz kelimeleri öğreniyoruz. Dil öğrenme stratejilerini kullanırken heyecanlı ve endişeli hissettim. Dil öğrenme stratejileri başarıyı etkiledi. Öz güvenim arttı. O kadar zor olmadığını anladım ve dikkatli dinlerken bir kelime yakalasam bile faydası olacağını öğrendim ve bir başlıktan metni tahmin edebileceğimi öğrendim. Bütün etkinliklerde kendimi güçlü hissettim. Kendimi çok iyi hissettim çünkü her şeyin çaresi olduğunu öğrenmek için sadece istek olmasının yeterli olduğunu düşünüyorum” (Ö12)

Eylem planlarının uygulanmasından sonra öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilere dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerinin dinleme becerisinin gelişimine nasıl katkı sağladığı sorulmuştur. Öğrencilerin büyük çoğunluğu dinleme becerisinde karşılaştıkları sorunların büyük oranda ortadan kalktığını ifade etmişlerdir. Öğrenciler dinleme etkinliklerine karşı olan olumsuz duygularının kısmen azaldığını belirtmişlerdir. Dinleme metni ile ilgili nasıl bir ön hazırlık yapacakları konusunda fikir sahibi olduklarını vurgulamışlardır.

Sonuç ve Tartışma

İngilizce dinleme becerisi, dil öğrenme sürecinde dil öğrenmenin başlaması için oldukça önemlidir. Dil öğrenen kişiler hedef dilde konuşulanları anlamak isterler. Hedef dilde dinleme becerisi edinilmesi zor bir beceridir çünkü dinleyenlerin sözlü bir girdiden anlam çıkarmaları gerekmektedir. Bu işlem esnasında kendilerinde olan mevcut bilgileri kullanmalılar, bu bilgilerden ve yeni dinlediklerinden hareketle yeni bilgi üretmelidirler. Başka bir ifade ile dinleyenler bilginin aktif üreticileri olmalıdırlar.

Miller (2003), yabancı dil sınıflarında İngilizce dinleme becerisine az önem verildiğini ifade etmiştir. Goh (2000); Guo ve Wills (2006) tarafından yürütülen çalışmalarda da ikinci ya da yabancı dilde dinleme becerisinin dil öğrenenler için en zor olan becerilerden biri olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Bu durumun dinleme becerisi ile ilgili araştırmaların az olmasından kaynaklanabileceğini ifade edilmiştir. Buna sebep olan bir diğer unsurun da hedef dili öğrenme sürecinde öğrenme ortamlarında özellikle dil bilgisi, okuma, kelime becerilerine çok önem verilmesi olabileceği düşünülmektedir (Gilakjani & Ahmadi, 2011). Üstelik, sıklıkla dinleme becerisi öğrenenlerin sadece söylenenleri yakaladığı pasif bir beceri olarak gösterilir. Pek çok dil öğretmeni de konuşulan hedef dile öğrencilerinin maruz kalmasının dinlediğini algılama becerisinin öğretilmesinde yeterli olduğunu iddia etmektedirler.

Ur (2007) dil öğrenme ortamlarında dinleme becerisi ile ilgili bu durumların dil öğrenen öğrencilere bir takım özellikler kazandırılarak ortadan kaldırılabileceğini ve hatta dinleme becerisinin oldukça kolay bir şekilde edinilebileceğini ifade etmiştir. Öğrencilere sadece ses duymayacakları, anlamlı dinleme yapacakları dinleme metni öncesinde söylenirse, yine tonlama ve vurgulardan çıkarım yapabilecekleri, dinleme metni öncesinde metinle ilgili görsellere ya da başlığa bakarak çıkarımda bulanabilecekleri öğretilirse, dinleme metninde karşılaşmaları muhtemel kelimeler öğretilirse, görsel ipuçlarından faydalanılırsa öğrenenlerin anlamlı dinleme yapabileceklerini ifade etmiştir. Benzer şekilde Underwood (1989) öğrenenlerin bu gibi ipuçlarına dinleme öncesinde sahip olmasının dinlemeye ilişkin kaygılarının ortadan kalkacağını vurgulamıştır. Vandergrift (1997), dinleme derslerinde dinleme öncesinde sesli düşünen öğrenenlerin daha iyi dinleme alışkanlıklarına sahip olduğunu belirtmiştir. Tüm bu çalışmalar dinleme etkinliklerinde dinleme öncesinde kendine özgü bir takım stratejiler, metotlar, ipuçları kullanan öğrenenlerin daha etkili dinlediklerini göstermektedir.

O'Malley ve Chamot (1989) bu görüşleri destekleyerek, hedef dilde dinlediğini algılama becerisinin aktif ve bilinçli bir süreç olduğunu, dinleyenin metinle ilgili ipuçlarından, var olan bilgisinden hareketle metne stratejik yaklaşabileceğinden

bahsetmişlerdir. 1990 yılında yaptıkları çalışma ile de dinleme öncesinde stratejileri kullanan öğrenenlerin dinleme becerisini geliştirmede onlara yardım ettiğini ve dinleme becerisini etkili bir şekilde tamamladıklarını ortaya koymuşlardır. Yine bu çalışmada dinleme becerisinde etkili olan ve yeterli olmayan öğrenenleri gözlemlediklerinde etkili öğrenenlerin dinleme öncesinde kendilerine uygun stratejileri kullandıkları görülmektedir. Bu araştırmadan da elde edilen bulgularda dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerini kullanan öğrencilerin dinleme etkinliğinde daha başarılı olduklarını göstermektedir. Ayrıca dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerini kullanan öğrenenlerin dinleme becerisine ilişkin kaygılarının azaldığı ortaya çıkmıştır. Bununla ilgili olarak Liao (2003), öğrenenlerin dinleme metnindeki mesajın amacını nasıl fark edeceklerini anlamaya ihtiyaç duyduklarını ve dinleme esnasında dinleme öncesi yaptıklarıyla bağlantılar kurduklarını söylemiştir. Öğrenenlerin ne dinleyeceklerine ilişkin bir fikir sahibi olmadan dinlemelerinin onları kaygılandırıldığını ve anlam ifade etmediğini belirtmiştir. Bu çalışmada da öğrencilerin büyük çoğunluğu dinleme öncesi dil öğrenme stratejileri ile dinleme becerisinde daha aktif olduklarını, dinleme metninin daha anlam kazandığını ve daha eğlenerek çalıştıklarını ifade etmişlerdir.

Dinlediğini anlama becerisi öğrenenin zaten sahip olduğu bilgilerden yola çıkarak yeni gelen bilgileri anlamlandırmasıdır. Hulstijn (2003), iyi ve başarılı dinleme derslerinin, dinleme esnasında öğrencilerin işlerini kolaylaştıracak etkinliklerle dinleme etkinliklerinin bütünleştirilmeyle ortaya çıkacağını söylemiştir. Bu sebeple dinleme öncesinde yapılacak olan tahminde bulunma, parça ile ilgili kelimeleri öğrenme gibi etkinliklerin dinleme becerisine katkısı açıktır. Bu çalışmada elde edilen sonuçlarda bu doğrultudadır. Doğan, 2007; Erdem, 2012; Fidan, 2012; Katrancı, 2012 yapılan çalışmalarda dinleme becerilerinin geliştirilebilir bir beceri olduğu ve dinleme stratejileri öğretiminin dinlediğini anlamaya olumlu katkısının olduğu üzerinde durulmuştur. Yıldız ve Kılınç (2015) yaptıkları çalışmada öğrencilere dinleme stratejilerini kullanmaya yönelik 20 maddelik dinlediğini anlama farkındalık ölçeği uygulanmıştır. Öğrencilere, dinlediğini anlama farkındalığı ölçeği uygulanmış daha sonra dinleme stratejileri öğretilmiştir. Strateji öğretimi yapıldıktan sonra 162 öğrenciye uygulanan 20 maddelik ölçekte 161 öğrencide strateji kullanma durumu ile ilgili olumlu gelişme olduğu 1 öğrencide ise değişme olmadığı tespit edilmiştir.

Dil öğrenen bireylerin bir dil görevini tamamlamak için attığı adımlara başka bir ifadeyle dil öğrenme stratejilerine ve bu stratejilerin nasıl yönetileceğine karşı olan ilgi her geçen gün artmaktadır (Rubin 1981; O'Malley & Chamot 1990; Oxford 1990; Griffiths 2003). Dil öğrenme stratejileri, öğrencilerin yabancı bir dili öğrenirken kullandıkları zihinsel, duyuşsal, sosyal ve iletişimsel işlemlerdir. Bu işlemler öğrencilerin yabancı bir dili öğrenme sürecinde karşılaştıkları güçlüklerin üstesinden gelerek başarılarına katkı sağladıkları ve öğrencinin aktif olmasını sağlayan adımlardır. Dornyei (2010), dil öğrenme stratejilerinin akademik başarı için önemli bir unsur olduğunu ifade etmektedir. Chamot (2004: 20) ise, dil öğrenen bireylerin daha başarılı ve daha motivevi olmalarını sağlamak için mümkün olduğunca erken strateji öğretimine başlanması gerektiğini vurgulamaktadır. Özgür ve Griffiths (2013), dil öğrenen bireylerin, bireyselleşmiş dil öğrenme stratejileri ile dil öğrenme sürecine yaratıcı bir şekilde katıldıklarını ve süreçte aktif bir şekilde yer

aldıklarını ifade etmektedir. Dinleme öncesi kullanılabilir dil öğrenme stratejileri de bu stratejilerin bir bölümünü oluşturmaktadır. Dil öğrenme sürecinde dinleme becerisinde sorun yaşayan ya da dinleme becerisinde kendini geliştirmek isteyen öğrenenler dinleme öncesi dil öğrenme stratejilerini kullanabilirler.

Kaynakça

- Balaban, S. (2016). The effect of summarization as a pre-listening technique at university preparatory classes. *American Journal of Educational Research*, 4(1), 126-133.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*, Ankara: Pegem Akademi.
- Cahyono, B. Y. & Widiati, U. (2009). The teaching of EFL listening in the Indonesian context: The state of the art. *TEFLIN Journal*, 20(2), 194-211.
- Cohen, A. D. (2014). *Strategies in learning and using a second language*. London: Routledge Longman.
- Creswell, J. W. & Miller, D. L. (2000). Determining validity in qualitative inquiry. *Theory into Practice*, 39, 124-130.
- Creswell, J. W. (2003) *Research design qualitative, quantitative & mixed method approaches*. 2nd Edition, Sage Publications, Inc., Thousand Oaks.
- Doğan, Y. (2007). *İlköğretim ikinci kademedeki bir dil becerisi olarak dinlemeyi geliştirme çalışmaları*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Erdem, A. (2012). *Yapılandırmacı karma öğrenme ortamlarının dinleme ve konuşma becerilerine etkisi*. Doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Fidan, M. (2012). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin türkçe dersinde kullandıkları dinleme stratejilerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- Gilakjani, A. & Ahmadi, A. (2011). A study of factors affecting EFL learners' English listening comprehension and the strategies for improvement. *Journal of Language Teaching and Research*, 2(5), 977-988.
- Goh, C. C. M. (2000). A cognitive perspective on language learners' listening comprehension problems. *System*, 28(1), 55-75.
- Griffiths, C. (2003). *Language learning strategy use and proficiency: The relationship between patterns of reported language learning strategy (LLS) use by speakers of other languages (SOL) and proficiency with implications for the teaching/learning situation*. Thesis PhD Education, University of Auckland.
- Guba, E. G. & Lincoln, Y. S. (1982). Epistemological and methodological bases of naturalistic inquiry. *Educational Communication and Technology Journal*, 30(4), 233-252.
- Guo, N. & Wills, R. (2006). *An investigation of factors influencing English listening comprehension and possible measures for improvement*. AER Journal. <http://www.aare.edu.au/05pap/guo05088.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Hedge, T. (2000). *Teaching and learning in the language classroom*. (1st ed.) Oxford: Oxford University Press.
- Herron, C. (1994). An investigation of the effectiveness of using an advance organizer to introduce video in the foreign language classroom. *Modern Language Journal*, 78, 190-198.
- Hulstijn, J. H. (2003). Connectionist models of language processing and the training of listening skills with the aid of multimedia software. *Computer Assisted Language Learning*, 16, 413-425.

- Karimi, F., Chalak, A. & Biria, R. (2019). Pedagogical utility of pre-listening activities for improving iranian elementary EFL learners' listening comprehension. *International Journal of Instruction*, 12(1), 1127-1140.
- Katrançı, M. (2012). *Üstbiliş stratejileri öğretiminin dinlediğini anlama becerisine ve dinlemeye yönelik tutuma etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Klein, W. (1996). Language acquisition at different ages. In D. Magnusson (Ed.), *Individual development over the lifespan: biological and psychosocial perspectives* (pp. 88-108). Cambridge: Cambridge University Press.
- Krashen, S. D. (1985). *The Input hypothesis*. London: Longman.
- Krefting, L. (1991). Rigor in qualitative research: the assessment of trustworthiness. *The American Journal of Occupational Therapy*, 45(3), 214-222.
- Liao, X. (2003). *Chinese secondary school EFL teachers' attitudes towards communicative language teaching and their classroom practices*. PhD thesis, University of Auckland.
- Massahzadeh, M. & Pourmohammadi, M. (2018). On the impact of transcription as a prelistening strategy on efl learners' listening comprehension ability. *International Journal of English Language & Translation Studies*, 6(3). 41-45.
- Mastropieri, M. A. & Scruggs, T. E. (2004). *The inclusive classroom: strategies for effective instruction*. NY: Pearson.
- Mays, N. & Pope, C. (2000). Qualitative research in health care, assessing quality in qualitative research. *BMJ*, 320, 50-52.
- Mendelson, D. J. (1994). *Learning to listen*. USA: Dominic Press.
- Merriam, S. B. (2009). *Nitel araştırma: desen ve uygulama için bir rehber* (S. Turan, Çev., 3. baskı). İstanbul: Nobel Yayıncılık.
- Miller, L. (2003). Developing listening skills with authentic materials. *ESL magazine*, 6(2), 16-18.
- Morley, J. M. (2001). Aural comprehension instruction: principles & practices. In M. CeleMurcia (Ed.), *Teaching English as L2 or foreign language*. London: Longman.
- O'Malley, J. M. & Chamot, A. U. (1990). *Learning Strategies in Second Language Acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- O'Malley, J. M., Chamot, A. U. & Kupper, L. (1989). Listening comprehension strategies in second language acquisition. *Applied Linguistics*, 10(4), 418-437.
- O'Malley, J. M. & Chamot, A. U. (1990). *Learning strategies in second language acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Özgür, B. & Griffiths, C. (2013). Second language motivation. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 70(2013), 1109 – 1114.
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation, program evaluation kit*. California: Sage Publications.
- Richards, J. C. (2005). Second thoughts on teaching listening. *RELC Journal*, 36(1), 85- 92.
- Richards, J. C. & Rodgers, T. S. (2001). *Approaches and methods in language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press
- Rost, M. (1994). *Introducing listening*. Harmondsworth: Penguin.
- Rost, M. (2002). *Teaching and researching listening*. Great Britain: Pearson Education
- Rubin, J. (1981). Study of cognitive processes in second language learning. *Applied Linguistics*, 2, 117-131.

- Sadeghi, F. & Zare, S. (2002). Is listening comprehension influenced by the background knowledge of the learners? A case study of Iranian EFL learners. *The linguistics Journal*, 1(3), 110-126.
- Schmidt-Rinehart, B. C. (1994). The effects of topic familiarity on second language listening comprehension. *The Modern Language Journal*, 78(2), 179-189.
- Schoen, S. F. & Nolen, J. (2004). Action research: decreasing acting-out behavior and increasing learning. *Teaching Exceptional Children*, 37(1), 26-29.
- Tüzel, S. (2013). Sınıf içi gürültünün öğrencilerin dinleme sürecindeki bilişsel performansa etkisi. eğitimde kurama ve uygulama. *Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Dergisi*, 48, 363-378.
- Underwood, M. (1989). *Teaching listening*. London: Longman.
- Ur, P. (2007). *Teaching listening comprehension*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Vandergrift, L. (1997). The cinderella of communication strategies: reception strategies in interactive listening. *The Modern Language Journal*, 81(4), 494- 505.
- Vandergrift, L. (1999). Facilitating second language listening comprehension: acquiring successful strategies. *ELT Journal*, 53(3), 168-176.
- Yıldız, N. & Kılınç, A. (2015). Dinleme stratejileri öğretiminin beşinci sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerilerine Etkisi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi ÖS-II*, 17-34.